

יד מהרש"א
מסכת בבא בתרא
פרק יש נוחלין
חלק ב'
קיב: – קיט:

May 5, 2006

© Yechezkel Folger 2006

מפתח

דף קיב:	3
תד"ה הכי גרסינן	3
דף קיג:	9
גמרא וכי תימא דנפלה לי' בשדה חרמין	9
תד"ה תרוייהו	12
דף קיד:	15
דף קיג: ודף קיד:	15
סוגיא דאין עד נעשה דיין	15
תד"ה מקיש	22
דף קיד:	25
תד"ה אבל בלילה ובא"ד דאלת"ה וד"ה ואין עד	25
דף קיד:	26
תד"ה מה אשה	26
תד"ה אף מטה האם	30
דף קטו:	31
רשב"ם ד"ה ותנא דידן וד"ה לעולם	31
תד"ה בן הבן	35
דף קטו:	37
רשב"ם ד"ה הא כיצד	37
תד"ה מלמד שבא	39
דף קטז:	46
גמרא הא דידי' הא דרבי'	46
דף קיז:	48
עיקר סוגיא דחלוקת הארץ ובנות צלפחד	48
דף קיז:	63
תד"ה מכאן ומכאן	63
תד"ה בשלמא	64
דף קיח:	65
גמרא אלא למ"ד לבאי הארץ אמאי קא צווחי	65
דף קיט:	66
תד"ה הא דהווי	66
תד"ה מחללי' מות יומת	72
דף קיט:	74
גמרא ואי ס"ד	74

דף קיב:

תד"ה הכי גרסינן

1) במדבר

a) פסוק First

- i) לא תסב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה כי איש בנחלת בית אבותיו ידבקו בני ישראל
- ii) We'll refer to this פסוק as "ממטה אל מטה" or as 'קרא א'

b) פסוק Second

- i) ולא תסב נחלה ממטה למטה אחר כי איש בנחלתו ידבקו מטות בני ישראל
- ii) We'll refer to this פסוק as "ממטה למטה אחר" or as 'קרא ב'

2) הקדמה

a) פסוקים The

- i) require that a woman avoid the הסבת נחלה that might come about if she marries a בעל who's not of her שבט

ii) שאלה

(1) How might there be סבת נחלה if she marries a בעל not of her שבט

iii) תשובה

- (1) Either by בן סבת if her נחלה is ultimately inherited by her son who belongs to the שבט of her בעל
- (2) Or by בעל סבת if her נחלה is ultimately inherited by her husband who belongs to the other שבט

3) גמרא

a) introduction

- i) two ברייתות deal with whether 'קרא א' and 'קרא ב' deal with סבת בן or סבת בעל

ברייתא ב'		ברייתא א'		
קרא ב'	קרא א'	קרא ב'	קרא א'	
"למטה אחר"	"ממטה אל מטה"	"למטה אחר"	"ממטה אל מטה"	
בעל	בן	בעל	בן	שיטת רשב"ם
בעל	בן	בעל	בעל	שיטת ר"ת

b) First ברייתא according to רשב"ם

- i) בעל must deal with 'קרא ב'

- (1) At this point the גמרא hasn't determined why 'קרא ב' must deal with בעל סבת בעל
- (2) But at סוף סוגיא the גמרא explains that "אחר" in 'קרא ב' implies בעל

- ii) So ייתורא must deal with בן because otherwise it's a ייתורא
 - iii) Note that
 - (1) It can't be that 'א קרא deals with בן because otherwise it's a ייתורא
 - (2) Because
 - (a) Had the ברייתא held that there was a valid סברא of this kind
 - (b) It wouldn't have relied on a ייתורא to teach that 'א קרא deals with בן
 - c) First ברייתא according to ר"ת
 - i) בעל קרא must deal with ב'
 - (1) At this point the גמרא hasn't determined why בעל קרא must deal with ב'
 - (2) But at סוף סוגיא the גמרא explains that "אחר" in בעל קרא implies בעל
 - ii) So 'א קרא **also deals with בעל** and we're not concerned about ייתורא
 - d) Second ברייתא according to both רשב"ם and ר"ת
 - i) 'א קרא must deal with בן based on a סברא explained by רשב"ם
 - ii) So בעל קרא must deal with ב'
 - (1) Because this ברייתא is concerned with ייתורא
- 4) In summary
- a) The two ברייתות
 - i) For רשב"ם
 - (1) Differ only on how they prove that בעל קרא is בבן and בעל קרא is בבעל
 - ii) For ר"ת
 - (1) Differ on whether בעל קרא is בבעל (ברייתא א') or בבן (ברייתא ב')
- 5) גמרא
- a) קשיא
 - i) בבעל קרא is דכולי עלמא that בעל קרא is בבן
 - ii) מאי משמע
 - b) תירוץ
 - i) בעל קרא implies "אחר" in בעל קרא
- 6) Analyze the קשיא of the גמרא both for רשב"ם and רבינו תם
- a) Both for רשב"ם and ר"ת
 - i) the קשיא of "מאי משמע" can't apply to ברייתא ב'
 - ii) Since both agree that בעל קרא is בבן ברייתא ב'
 - (1) because
 - (a) we know that בעל קרא is בבן מסברא

- (b) so that קרא ב' must be בבעל in order not to be a ייתורא
- b) The קשיא does apply to א' ברייתא
- i) For רשב"ם
- (1) Because for רשב"ם we've proved
- (a) that א' ברייתא knows of no סברא to decide that א' קרא deals with בן
- (b) that א' ברייתא says א' קרא deals with בן only because it's a ייתורא since בעל קרא ב' deals with בעל
- (c) so it's correct to ask how do we know that א' קרא is בבעל and to answer that we know it from the משמעות of אחר
- ii) for ר"ת
- (1) because for ר"ת we've shown that א' ברייתא says that
- (a) since ב' קרא deals with בעל
- (b) א' קרא also deals with בעל
- (2) So it's also correct to ask how do we know that א' קרא is בבעל and to answer that we know it from the משמעות of אחר
- 7) מהרש"א part 1 as explained by תוספות
- a) Introduction
- i) For ר"ת we understand that the גמרא couldn't ask
- (1) בכן is קרא א' that דכולי עלמא
- (2) מאי משמע
- ii) Because
- (1) א' ברייתא in fact says א' קרא is בבעל
- (2) א' ברייתא says א' קרא is בכן based on a סברא
- b) קשיא
- i) But for רשב"ם
- (1) I can accept that the גמרא understands that א' ברייתא says א' קרא is בכן because of סברא
- (2) but we've proved that א' ברייתא doesn't accept that there's a valid סברא to apply א' קרא to בן
- (3) and
- (a) so long as the גמרא doesn't realize that א' קרא applies to בעל because of the משמעות of "אחר"
- (b) we also have no proof that א' קרא is a ייתורא that needs to be applies to בן
- (4) so

- (a) at the same time that the גמרא asks for 'א ברייתא how do you know that בעל קרא deals with ב'
 - (b) the גמרא could also have asked how do you know that 'א קרא deals with בן
- 8) מהרש"א -- as explained by ר"ת and רשב"ם by גרסאות part 2 on תוספות
- a) The גמרא introduces the two ברייתות by saying "תניא בסיבת הבן תניא בסיבת הבעל"
 - i) For רשב"ם
 - (1) This means that each of the ברייתות applies one קרא to הבן סיבת and the other קרא to בעל סיבת
 - ii) But for ר"ת
 - (1) This means that
 - (a) סיבת בן קרא 'א says ברייתא ב'
 - (b) סיבת בעל קרא 'א says ברייתא א'
 - b) next
 - i) "תניא בסיבת בעל" that the גמרא says גורס ר"ת
 - (1) To introduce 'א ברייתא that says 'א קרא deals with בעל סיבת
 - (2) And to suggest that 'א ברייתא disagrees and says 'א קרא deals with בן סיבת
 - ii) "תניא בסיבת בעל" the words גורס רשב"ם isn't
 - (1) Because for רשב"ם both ברייתות agree that 'א קרא – and only 'א קרא – deals with בעל סיבת
 - c) Next
 - i) The first ברייתא says
 - (1) According to the גרסא of רשב"ם
 - (a) [קרא א'] בסבת הבן הכתוב מדבר
 - (b) אתה אומר בסבת הבן או אינו אלא בסבת הבעל
 - (c) כשהוא אומר [קרא ב'] הרי הסבת הבעל אמור
 - (d) הא מה אני מקיים [קרא א'] בסבת הבן
 - (i) So that the ברייתא uses a ייתורא to derive that 'א קרא deals with בן
 - (2) According to the גרסא of ר"ת
 - (a) [קרא א'] בסבת הבן הכתוב מדבר
 - (b) אתה אומר בסבת הבן או אינו אלא בסבת הבעל
 - (c) כשהוא אומר [קרא ב'] הרי בסבת הבעל הכתוב מדבר
 - (i) So that the ברייתא
 - 1. doesn't say "הא מה אני מקיים"

2. holds that ייתורא is no issue
3. and applies both בעל קראי to

d) Next

i) As a lead in to ברייתא ב'

(1) ר"ת

(a) is תניא בסיבת הבן" גורס

(b) Because ברייתא ב' differs from ברייתא א' and says בן קרא קמא is

(2) רשב"ם

(a) Is תניא אידך" גורס simply

(b) Because ברייתא א' also says that בן קרא קמא is

e) Next

i) ברייתא ב' both for רשב"ם and ר"ת says:

(1) [קרא ב'] בסבת הבעל הכתוב מדבר

(2) אתה אומר בסבת הבעל או אינו אלא בסבת הבן

(3) כשהוא אומר [קרא א'] הרי הסבת הבן אמור

(4) הא מה אני מקיים [קרא ב'] בסבת הבעל

(a) So that the ברייתא uses a ייתורא to derive that בעל קרא ב' deals with

9) part 1 מהרש"א

a) שאלה

i) why doesn't תוספות agree with רשב"ם

b) תשובה

i) תוספות thinks it's a דוחק to say that

(1) a lead-in that says "תניא בסיבת בעל" בן תניא בסיבת בעל

(2) means that that the ברייתות agree that one קרא deals with בן סבת and the other deals with בעל סבת

10) part 2 מהרש"א

a) ר"ש and רי"ף

i) Agree with רשב"ם שיטת because they are "תניא אידך" גורס

ii) But say that ברייתא ב' says that ב' קרא deals with בעל סיבת because it uses the word "אחר"

b) קשיא

i) Both רשב"ם and תוספות agree that ברייתא ב' says directly that ב' קרא deals with בעל סיבת because of a ייתורא

c) תירוץ

i) ר"א and ר"י say that

(1) After the גמרא has explained that ברייתא א' is based on the concept that the משמעות of אחר applies to בעל and not to בן

(2) the גמרא

(a) can withdraw from its prior assumption that the ברייתות disagree

(b) and can accept that ב' ברייתא sets out a ייתורא approach only לרווחא דמילתא

דף קיג.

גמרא וכי תימא דנפלה לי' בשדה חרמין

- 1) דף קיב. and דף קיא: at גמרא
a) שאלה
i) בעל יורש אשתו How do we know that
b) תשובה
i) נקבר בגבעת פינחס בנו אלעזר A פסוק says that
ii) נכסים פינחס get to own נכסים how did אלעזר If didn't have
iii) Must be that
(1) בעל יורש אשתו (1)
(2) And פינחס inherited these נכסים from his wife (2)
c) קשיא
i) maybe
(1) בעל אינו יורש את אשתו (1)
(2) And the נכסים came to פינחס from חרמים (2)
- 2) גמרא here
a) ראוי a wife inherits after she dies and that counts as בעל isn't יורש any נכסים that
b) שאלה
i) דין מקור of this what is the
c) תא שמע
i) ושגוב הוליד את יאיר ויהי לו עשרים ושלוש ערים בארץ הגלעד
ii) Presumably the mother of יאיר אשת שגוב had belonged to נכסים
iii) because these נכסים יורש wasn't שגוב
(1) The נכסים were ראוי and כבמוחזק
iv) Instead יאיר was יורש these נכסים from his mother
d) קשיא
i) Maybe יאיר was יורש these נכסים from his wife
ii) בעל יורש בראוי כבמוחזק And in fact
e) תירוץ
i) תא שמע
(1) ואלעזר בן אהרן מת ויקברו אותו בגבעת פיחס בנו
(2) Since the נכסים were called גבעת פינחס and not גבעת אלעזר

- (a) It's מוכרח that פינחס wasn't יורש these נכסים from his father אלעזר
- ii) Presumably the נכסים had belonged to אשת אלעזר the mother of פינחס
- iii) אלעזר wasn't יורש these נכסים because
- (1) The נכסים were ראוי and כבמוחזק בעל אינו יורש בראוי
- iv) Instead פינחס was יורש these נכסים from his mother
- f) קשיא
- i) Maybe
- (1) Had the נכסים belonged to אשת אלעזר
- (2) אלעזר would have been יורש the נכסים even if they were only ראוי on her death
- ii) But in this case
- (1) The נכסים never belonged to אשת אלעזר
- (2) And instead פינחס got the נכסים as שדה הרמים
- g) תירוץ
- i) The reference to גבעת פינחס בנו suggests
- (1) that there was a דין תורה between פינחס and אלעזר on who owned the נכסים
- (2) and that בנו won
- ii) now
- (1) אלעזר would have had no claim at all to שדה הרמין that came to פינחס
- (2) So it must be that the דין תורה involved
- (a) A claim by אלעזר that he was יורש ראוי from his wife the mother of פינחס
- (b) And a דין פסק that a בעל isn't יורש ראוי from his wife
- (3) So that פינחס בנו was יורש these נכסים from his mother
- 3) מהרש"א
- a) קשיא
- i) Why didn't the גמרא answer the same תירוץ at דף קיב.
- ii) that
- (1) because of the word בנו it couldn't be that פינחס got the property as שדה הרמים
- (2) So that
- (a) it had to be that פינחס was יורש the נכסים from his wife
- b) תירוץ

- i) In our סוגיא
 - (1) The issue is whether the נכסים came to פינחס from his **mother** or from חרמין
 - (2) And the תירוץ is proper that
 - (a) If the נכסים came from his mother
 - (i) there could have been the דין תורה
 - 1. between פינחס and אלעזר that's implied by the word בנו
 - (ii) on whether אלעזר could inherit these נכסים from his wife
 - ii) but at דף קיא:
 - (1) The issue is whether the נכסים came to פינחס from his **wife** or from חרמין
 - (2) And
 - (a) Even if they came from his wife
 - (b) There would be no possible claim by אלעזר to inherit from his כלתו
- c) קשיא
 - i) In our סוגיא
 - (1) Why doesn't the גמרא challenge the ראי' from פינחס
 - (2) The same way as it challenged the ראי' from יאיר:
 - (a) קשיא
 - (i) Maybe יאיר was יורש these נכסים from his wife
 - (ii) And in fact בעל יורש בראוי כבמוחזק
- d) תירוץ
 - i) For the same reason:
 - (1) the גמרא realizes that the word בנו – and the דין תורה it implies -- wouldn't be appropriate if the נכסים came to פינחס from his own wife
 - (2) Since אלעזר would have had no claim to נכסים of פינחס

תד"ה תרוייהו

- 1) פסוקים
 - a) First פסוק
 - i) לא תסוב נחלה ... ממטה אל מטה כי איש בנחלת בית אבותיו ידבקו
 - b) Second פסוק
 - i) לא תסוב נחלה ממטה למטה אחר כי איש בנחלתו ידבקו
- 2) הקדמה
 - a) The פסוקים
 - i) require that a woman avoid the סבת נחלה that might come about if she marries a בעל who's not of her שבט
 - ii) שאלה
 - (1) How might there be סבת נחלה if she marries a בעל not of her שבט
 - iii) תשובה
 - (1) Either by בן סבת if her נחלה is ultimately inherited by her son who belongs to the שבט of her בעל
 - (2) Or by בעל סבת if her נחלה is ultimately inherited by her husband who belongs to the other שבט
- 3) גמרא
 - a) the first פסוק deals with סבת בן and the second פסוק deals with סבת בעל
 - b) שאלה
 - i) how do we know that the second פסוק deals with סבת בעל
 - c) תשובה
 - i) because the second פסוק refers to איש
 - d) קשיא
 - i) But the first פסוק also refers to איש!
 - e) תירוץ
 - i) אלא אמר רב נחמן בר יצחק
 - (1) The second פסוק refers to סבת בעל because it refers to ידבקו
 - f) קשיא
 - i) But the first פסוק also refers to ידבקו!
- 4) תוספות
 - a) Neither the תרצן nor רב נחמן בר יצחק were familiar with the first פסוק
 - b) And that's why they didn't realize that איש and ידבקו also appear in that פסוק

5) תוספות as explained by רשב"ם

a) קשיא

i) If

(1) רב נחמן בר יצחק hadn't responded to the קשיא that the first פסוק also says איש

ii) Then

(1) I could agree with תוספות regarding רב נחמן בר יצחק

(2) and I could say

(a) that רב נחמן בר יצחק wasn't familiar with the first פסוק

(b) And that's why he didn't realize that ידבקו appears in the first פסוק

iii) But

(1) Since רב נחמן בר יצחק did respond to this קשיא

(2) it's obvious that רב נחמן בר יצחק was familiar with the first פסוק

iv) Then

(1) how is it that רב נחמן בר יצחק didn't realize that the first פסוק also says ידבקו

b) מהרש"א as explained by תירוצ

i) the תרצן who relied on איש and רב נחמן בר יצחק who relied on ידבקו

(1) both realized that both איש and ידבקו are set out in the first פסוק

ii) but

(1) the תרצן said

(a) the איש in the first פסוק wasn't relevant to teach סבת בעל because that דרשה איש was reserved for another

(b) while איש in the second פסוק teaches סבת בעל

(2) רב נחמן בר יצחק

(a) Asked מה ראית to apply to the other דרשה the איש in the first פסוק instead of the איש in the second פסוק

(3) And that's why רב נחמן בר יצחק instead said that

(a) ידבקו in the first פסוק is reserved for another דרשה

(b) while ידבקו in the second פסוק teaches סבת בעל

iii) To which the גמרא asks רב נחמן בר יצחק:

(1) מה ראית to apply to another דרשה the ידבקו in the first פסוק instead of the ידבקו in the second פסוק

6) מהרש"א

a) קשיא

- i) why didn't רב נחמן בר יצחק realize that his 'ראי' from ידבקו would be מופרך based on the same טענה of מה ראית that רב נחמן בר יצחק used to be מפריך the 'ראי' of the תרצן
- b) תירוץ
 - i) רב נחמן בר יצחק didn't know the שקלא וטריא in the גמרא that said the 'ראי' from מה ראית had been מופרך based on איש
- c) קשיא
 - i) Then why didn't רב נחמן בר יצחק accept the תירוץ of איש
- d) תירוץ
 - i) Because to רב נחמן בר יצחק the word "איש" isn't necessarily a reference to בעל
- e) מהרש"א מסקנא
 - i) Now that we've said for רב נחמן בר יצחק
 - (1) That he didn't hear the קשיא of מה ראית
 - ii) We can return to the basic approach of תוספות
 - (1) There is nothing that proves that רב נחמן בר יצחק was בקי in the first פסוק
 - (2) It's possible that he didn't realize that the words איש and ידבקו appear in the first פסוק
 - (3) He certainly was בקי in the second פסוק
 - (a) Because he relies on the ידבקו in the second פסוק
 - (4) So he certainly knew that איש appeared in the second פסוק
 - (5) But
 - (a) he still didn't rely on איש in the second פסוק
 - (b) Because איש to him doesn't imply בעל

דף קיג: ודף קיד.

סוגיא דאין עד נעשה דיין

1) Introductory points

a) point 1

- i) there is no התחלת דין at night
- ii) so עדות at night based on any בית דין can't be at night based on any עדות at all

b) Point 2

i) שאלה

- (1) If ב"ד is מקבל עדות at night can they be דן based on this עדות by day
- (2) In other words does קבלת עדות count as התחלת דין

ii) תשובה

(1) רשב"ם

- (a) תחילת דין doesn't count as קבלת עדות
- (b) And ב"ד can be דן by day based on this עדות

(2) ר"י

- (a) תחילת דין also counts as קבלת עדות
- (b) ב"ד can't be דן by day based on this עדות

c) Point 3

- i) a person who was מעיד to an event -- an "עד המעיד"
- ii) can't be a דיין on that event even to be מקבל עדות from others
- iii) because אין עד נעשה דיין

d) Point 4

- i) If an עד המעיד is פסול להעיד
- ii) Then all other עדים are also פסול
- iii) Based on שבטלה מקצתה בטלה כולה

e) Point 5

- i) If a person sees an event and was only מתכוין להעיד
 - (1) רשב"ם says
 - (a) It doesn't matter whether he saw the event by day or at night
 - (b) The דין is the same as if he were עד המעיד
 - (c) and he can't be a דיין on the event even to be מקבל עדות from others
 - (2) ר"י says

- (a) It doesn't matter whether he saw the event by day or at night
 - (b) He doesn't count as an עד המעיד
 - (c) Further
 - (i) In point 6 we'll show that
 - 1. if he saw the event by day
 - 2. then when he acts as דיין he can rely on what he himself saw
- 2) between שקלא וטריא and רשב"ם on point 5
- a) מכות 1. from רשב"ם to ראי'
 - i) ר' יוסי
 - (1) נמצא אחד מהן קרוב או פסול עדות כולם בטילה
 - ii) רבי
 - (1) בטל עדות of the others isn't מתכוון להעיד "עד הרואה"
 - (2) Here's proof
 - (a) פסול עד הרואה is בטל where עדות כולם is
 - (b) Then
 - (i) רציחה a עדים הרואין are אחין two Where
 - (ii) רוצח the וכן and to be done What can be
 - iii) Apparently
 - (1) The גמרא says that
 - (a) ר' יוסי For
 - (i) עד הרואה even for עדותן בטילה
 - (b) רבי For
 - (i) מתכוונו להעיד where עדותן בטילה
 - iv) רבי follows הלכה The
 - v) And
 - (1) עד המעיד counts the same as מתכוין להעיד that we've established Once
 - "עדות שבטלה וכו'"
 - (2) אין עד נעשה דיין for the rule that עד המעיד also counts as מתכוין להעיד
 - b) מהרש"א to this ראי' of ר"י פירכא
 - i) Here's the correct פשוט in מכות according to the מסקנא there
 - ii) Both ר' יוסי and רבי agree that עדותן בטילה applies only to עד המעיד
 - iii) ר' יוסי asks רבי
 - (1) How is it that

- (a) we can let the first אה to be מעיד
 - (b) without fear that we will inadvertently later allow the second אה to become an עדי המעיד and be פוסל the עדות of the first אה
- (2) and
- (a) if we have this fear
 - (b) how can we be דן and punish a רוצח when two אחין were 'עדי ראוי
- iv) רבי answers
- (1) Must be that
 - (a) before the first אה is מעיד we ask the second אה whether he's מתכוין להעיד
 - (b) and if he says no we're confident he won't be מעיד later
- 3) גמרא between רשב"ם and ר"י in our גמרא on point 5
- a) גמרא
 - i) persons
 - (1) who come to be בחולה את החולה and saw the חולה distribute his נכסים
 - (2) can decide to be either עדים or דיינים on what they saw
 - b) שיטת רשב"ם to קשיא
 - i) Presumably לבקר נכנסו לבקר means that נתכוונו להעיד
 - ii) So why is it they can still decide to be דיינים
 - c) תירוץ
 - i) נכנסו להעיד לבקר doesn't mean that נכנסו לבקר
- 4) Additional points
- a) Point 6
 - i) If a person sees an event by day
 - ii) And
 - (1) for ר"י שיטת ר"י he didn't become an מעיד
 - (2) For שיטת רשב"ם he wasn't מתכוין להעיד
 - iii) Then
 - (1) Not only can he be a דיין
 - (2) But he can also be דן based on what he himself saw
 - (3) So that "לא תהא שמיעה גדולה מראי"
 - b) Point 7
 - i) שאלה

- (1) If a person sees an event at night
- (2) And
 - (a) for "עד המעיד שיטת ר"י he didn't become an מעיד
 - (b) For "מתכוין להעיד שיטת רשב"ם he wasn't
- (3) can he later be דן based on what he saw

ii) תשובה

- (1) No
- (2) 'מראי' לא תהא שמיעה גדולה מראי' doesn't apply to an event that a person sees at night

iii) שאלה

- (1) Why not

iv) תשובה

- (1) For "ר"י
 - (a) לא תהא שמיעה גדולה מראי' means simply
 - (i) that what a דיין sees counts as if he were מקבל עדות from another person
 - (ii) so if a דיין saw an event at night this counts as if he were מקבל עדות at night
 - (iii) and we established earlier that ר"י says that בית דין can't be דן – even during the day – based on קבלת עדות that was taken at night
 - (2) for רשב"ם
 - (a) this לא תהא שמיעה of הסבר
 - (i) wouldn't explain why there is no שמיעה at night
 - (ii) because we established earlier that רשב"ם says that בית דין can in fact be דן – during the day – based on קבלת עדות that was taken at night
 - (b) so רשב"ם needs to explain that
 - (i) לא תהא שמיעה works by day only because
 1. what a דיין sees **in his role as דיין** is at least as much evidence to the דיין as testimony that the דיין hears from עדים
 2. so that the דיין can be דן on the event without קבלת עדות altogether
 - (ii) this doesn't work at night because at night there is no התחלת דין so the person didn't see the even in his role as דיין

c) point 8

- i) we'll soon prove that a person
 - (1) who sees an event at night
 - (2) And who can be a דיין because
 - (a) for שיטת ר"י he didn't become an עד המעיד
 - (b) For שיטת רשב"ם he wasn't מתכוין להעיד
 - (3) Can accept עדות from others on this event
 - ii) רשב"ם to קשיא
 - (1) We established in point 5 for רשב"ם that
 - (a) If a person sees an event even by day and was מתכוין להעיד
 - (b) he can't be דיין even to be מקבל עדות from others
 - (2) so why is it that
 - (a) when there is no defect of מתכוין להעיד
 - (b) but there is the defect that he saw the event at night
 - (c) that he can be דן based on קבלת עדים from others on what happened at night
 - iii) תירוץ
 - (1) this in fact proves
 - (a) That to be נתכוין להעיד is גרע and is a greater defect
 - (b) Than to have seen an event at night rather than by day
- 5) מקבל עדות can't be מתכוין להעיד on point 5: שיטת רשב"ם to ראי' אחרים
- a) משנה ראש השנה דף כה:
 - i) saw the חודש by day or at night {according to the אמינא ולוי}
 - (1) then
 - (a) if לוי forms a three-man ב"ד with ויששכר
 - (b) לוי can say עדות to this ב"ד even though it includes ושמעון
 - ii) גמרא
 - (1) קשיא
 - (a) why can't ושמעון ולוי
 - (i) if they saw the חודש by day
 - (ii) act as דיינים and be מקדש based on מראי' גדולה שמיעה
 - iii) שיטת רשב"ם to קשיא
 - (1) Why didn't the גמרא answer this קשיא by saying that

- (a) מתכוין להעיד were ראובן שמעון ולוי
 - (b) and that's why there is no rule of מראה גדולה מראי'
 - (c) and that's why they have to be עדות מקבל from third parties
- iv) תירוץ
- (1) Must be that רשב"ם says
 - (a) That if they had been מתכוין להעיד
 - (b) עדות אחרים even to accept לוי could no longer serve as דיין
- 6) תד"ה ואין עד נעשה דיין
- a) ר"י
 - i) עד המעיד אין נעשה דיין ר"י that We've established for
 - ii) There are several ראיות
 - (1) that this applies only בדאורייתא
 - (2) but that עד המעיד נעשה דיין even בדרבנן
 - b) רא"ש
 - i) עד הרואה נעשה דיין רשב"ם that We also need the same ראיות to prove even for even בדאורייתא
- 7) מהרש"א
- a) רא"ש on קשיא
 - i) דין דאורייתא that is a חילוק נכסים נכנסו לבקר were only עדים הרואין were
 - ii) And all שיטות agree that
 - (1) if those who were לבקר נכנסו were only עדים הרואין
 - (2) רצו כותבין רצו עושין דין
 - b) תירוץ
 - i) סוגיא
 - (1) we only know that עד הרואה ביום (for ר"י even להעיד even)
 - (2) can become a דיין to rely on what he himself saw based on לא תהא שמיעה גדולה מראי'
 - ii) We still need proof for what we said in Point 8 that
 - (1) If an עד הרואה sees an event at night
 - (2) he can still serve as a דיין to be עדות מקבל from others
 - (3) And that this applies even בדאורייתא
 - iii) An example of one of these proofs is the case in ראש השנה
 - (1) where the גמרא established that

- (a) who is the remaining לוי and who is at least an עד הרואה
- (b) is מקבל עדות from ראובן ושמעון
- (i) Even though קידוש החדש is דאורייתא
- (ii) And even if he was an עד הרואה at night

תד"ה מקיש

1) הקדמה

a) פרשת נחלות mentioned in סדר נחלות

- i) בן
- ii) בת
- iii) אב
- iv) אח
- v) אחי אב

b) דיני משמוש למטה with the addition of סדר נחלות

- i) בן ויוצאי יריכו
- ii) בת ויוצאי יריכה
- iii) אב ויוצאי יריכו
- iv) אח ויוצאי יריכו
- v) אחי אב ויוצאי יריכו

c) משמוש למעלה

i) For this purpose assume the פסוק listed only בן בת אב

ii) Stage 1

(1) The מת is מוריש to the קרובים that we've already derived

(a) Namely to אב בת בן and יוצאי יריכו

iii) Stage 2

(1) If none of these exist

(2) We consider as if

(a) the נכסים were אב במקבר

(b) and the אב is מנחיל to **his** קרובים that we've already derived

(i) First to **his** בן (אחי המת) and יוצאי יריכו

(ii) Second to **his** בת (אחות המת) and יוצאי יריכה

(iii) And so on

iv) Note that אחי המת

(1) Is יורש both

(a) by way of משמוש

(b) and because he is listed בסדר נחלות

2) בני אחות of ירושה

- a) We've established that אחות are יורשות based on משמוש למעלה to אב
- b) In the next step
 - i) יוצאי ירך her משמוש למטה אחות from בני אחות are יורשות
- 3) גמרא
 - a) the פסוק says only that בת goes before בן
 - b) שאלה
 - i) how do we know that בת אחות goes before בן אחות
 - c) תשובה
 - i) מקיש ירושה שני' לירושה ראשונה
- 4) (תוספות as explained by רשב"ם)
 - a) ירושה ראשונה
 - i) refers to ירושה by בן ובת who are mentioned in בראשונה
 - b) בן and after סדר ירושה אח who is mentioned second in ירושה שני' refers to ירושה בת
 - c) The היקש teaches that
 - i) ירושה ראשונה in בן קודם לבת Just as
 - ii) ירושה שני' in אח קודם לאחות Just so
- 5) תוספות
 - a) קשיא
 - i) הקדמה
 - (1) בן ובת אחות and אח is right that we can compare רשב"ם (1)
 - (2) Because
 - (a) בקרא of both בן and אח is listed נחלה
 - (b) and doesn't depend on משמוש
 - ii) but how can you compare
 - (1) משמוש only based on יורש who are בני אחות (1)
 - (2) בקרא whose ירושה is listed בן To (2)
 - iii) Maybe
 - (1) משמוש based on יורש and נקיבות זכרים (1) Where
 - (2) נקיבות over קדימה of the זכרים isn't strong enough to give them ירושה (2) The
 - b) מהרש"א as explained by תירוץ
 - i) ירושה ראשונה ושני' means by גמרא This is what the
 - (1) בן ובת ירושה ראשונה means (1)

(2) ירושה שני' means

(a) בת הבן and בן הבן

(b) and every other person who is יורש by משמוש למטה

דף קיד.

תד"ה אבל בלילה ובא"ד דאלת"ה וד"ה ואין עד

דף קיג: at סוגיא דאין עד נעשה דיין See

דף קיד:

תד"ה מה אשה

1) הקדמה

a) Part 1

i) יורש אשתו בעל מאשתו is based on their relationship

b) Part 2

i) At דף קיג. based on a פניחס from לימוד

ii) The גמרא determines that

(1) A יורש נכסים isn't בעל

(a) that come to his wife after she died

(b) and that were only ראוי לבא when she died

(2) so that

(a) "אין בעל יורש אשתו בראוי כבמוחזק"

(3) And in other words

(a) "אין בעל יורש אשתו כשהיא בקבר"

c) Part 3

i) We assume that יורש אשתו בן מאמו is based on a קריבות-relationship between them

ii) Since

(1) we know from another מקור that בן יורש אמו כשהיא בקבר

(2) it follows that this קריבות-relationship isn't פקע by מיתת אב

d) part 4

i) at דף קנט: the גמרא says that there is a היקש between בעל and בן

2) גמרא

a) "מה אשה את בעלה אין הבעל יורש את אשתו בקבר"

b) אף אשה את בנה אין הבן יורש את אמו בקבר"

c) note that the גמרא doesn't say who died first and is בקבר

3) רשב"א and ריב"ם as explained by "מה אשה את בעלה" in רשב"ם of שיטה

a) Part 1

i) אין בעל יורש את אשתו בקבר

ii) Means

(1) Where יורש אשתו dies first and is בקבר and her נכסים are ראוי

b) Part 2

- i) We established in the הקדמה that we derive this rule from פינחס at: דף קיג:
 - c) Part 3
 - i) Since ירושת הבעל is based on שארות
 - ii) The לימוד from פינחס proves that שארות is פקע by מיתתה
 - d) Part 4
 - i) Once we know that מיתתה ע"י פקע שארות
 - ii) It's מסתבר that שאירות is also פקע by מיתתו
 - iii) So that
 - (1) אין בעל יורש אשתו כשהוא בקבר (1)
 - e) Part 5
 - i) Based on the היקש at: דף קנט:
 - ii) We derive from בעל to בן that אמר כשהוא בקבר
 - iii) And it doesn't matter that we know from another source
 - (1) That בן יורש אמו כשהיא בקבר (1)
- 4) מהרש"א
 - a) קשיא
 - i) Why not say the opposite
 - ii) Part 1
 - (1) We know from another source that
 - (2) בן יורש אמו כשהיא בקבר (2)
 - iii) Part 2
 - (1) This rule proves that
 - (2) Their קריבות isn't פקע by her מיתה
 - iv) Part 3
 - (1) So it's מסתבר that their קריבות also isn't פקע by מיתתו
 - (2) So that בן יורש אמו כשהוא בקבר
 - v) Part 4
 - (1) Based on the היקש at: דף קנט:
 - (2) We derive from בן that אשתו כשהוא בקבר
 - vi) And it doesn't matter that we know from: דף קיג:
 - (1) That אין בעל יורש אשתו כשהיא בקבר (1)
 - b) תירוצ'
 - i) The death of בעל certainly has a greater effect on שאירות than מיתת אשה

- ii) So it can't be that שאירות is פקע by מיתתה but not by מיתתו
- 5) מהרש"א and ריב"ם explained by תופסות שיטה
 - a) To teach that אין בן יורש אמו כשהוא בקבר
 - i) There is no need to start with אין בעל יורש אשתו כשהיא בקבר
 - b) Instead
 - i) We derive that אין בעל יורש אשתו כשהוא בקבר
 - (1) מסברא
 - (2) Because we say מסברא that שאירות by מיתתו פקע
 - c) We then apply the היקש to בן to teach that אין בן יורש אמו כשהוא בקבר
- 6) מהרש"א
 - a) קשיא
 - i) If we know מסברא that מיתתו ע"י פקע שארות
 - ii) Why does the גמרא at פינחס need to rely on לימודים from פינחס to teach that אין בעל יורש אשתו בראוי כשהיא בקבר
 - b) תירוץ
 - i) Part 1
 - (1) Note that for שיטת ריב"ם we weren't forced to say that שארות פקע even by מיתתה
 - (2) And
 - (a) Because we've already explained that שאירות is more פקע by מיתתו than מיתתה
 - (b) It's possible that שארות is פקע by מיתתו but not by מיתתה
 - ii) Part 2
 - (1) That's why the לימוד from פינחס is needed to show that
 - (a) Even though שארות isn't פקע by מיתתה
 - (b) Still "אין בעל יורש אשתו כשהיא בקבר"
- 7) תוספות
 - a) קשיא as explained by מהרש"א below
 - i) Why is it that the גמרא in יבמות says for another דין that שאירות isn't פקע by מיתתה
- 8) מהרש"א
 - a) קשיא
 - i) But we just established that this is precisely the reason we need the לימוד from פינחס:

(1) to teach that "אין בעל יורש אשתו כשהיא בקבר"

(2) Even though שארות isn't פקע by מיתתה

b) תירוץ

i) This is what תוספות asks

(1) How can you say that ירושה בקבר depends on whether שארות is פקע

(2) We know from יבמות that שארות isn't פקע when אשתו בקבר

(3) Yet

(a) we know from the לימודים at דף קיג. that

(b) ראוי are נכסים because the יורש אשתו בקבר isn't בעל

ii) So why do you say that

(1) Because מסברא the שארות is פקע by מיתתו

(2) It must be that "אין בעל יורש אשתו כשהוא בקבר"

תד"ה אף מטה האם

- 1) דיני משמוש למעלה on הקדמה
 - a) Assume that סדר נחלות listed only בן בת אב
 - b) Stage 1
 - i) The מת is מוריש to the קרובים that we've already derived
(1) Namely to בן בת אב and יוצאי יריכן
 - c) Stage 2
 - i) If none of these exist
 - ii) We consider as if
 - (1) the נכסים were אב ממשמש בקבר
 - (2) and the אב is מנחיל to **his** קרובים that we've already derived
 - (a) First to **his** בן (who is אחי המת) and יוצאי יריכו
 - (b) Second to **his** בת (who is אחות המת) and יוצאי יריכה
 - (c) And so on
- 2) גמרא
 - a) אב is next in line for נחלה after בר' יהודה בר' שמעון
- 3) תוספות
 - a) קשיא
 - i) If so
 - (1) Where אם המת is alive
 - (2) There won't be משמוש to קרובים of אב
- 4) מהרש"א
 - a) קשיא
 - i) Why not say משמוש to האב קרובי applies only where אם המת has already died
 - b) תירוצ'
 - i) There is no true משמוש if there is even the potential for אם המת to take before קרובי האב
 - ii) Because
 - (1) Where the מת is the מנחיל
 - (a) No אשה can be נוחלת before קרובי המת
 - (2) But where אב is the מנחיל
 - (a) קרובי האב if she is alive is נוחלת before

דף קטו.

רשב"ם ד"ה ותנא דידן וד"ה לעולם

1) הקדמה

a) Part 1

i) Refer to the פסוק

(1) "וכל בת ירשת נחלה ממתות בני ישראל לאחד ממשפחת מטה אביה תהי' וגומר"

ii) The plural word "ממתות" refers to both the נכסי אב and נכסי אם of this בת

b) Part 2

i) ר' יהודה בר' שמעון says that

(1) Based on a היקש in ממתות from מטה אב to מטה אם

(a) Just as אב is יורש from בן

(b) Just so אם is יורשת from בן

ii) Our משנה disagrees with ר' יהודה בר' שמעון

(1) אם אינה יורשת את בנה

(2) Because there is no היקש מטה אב למטה אם

2) דף קי. at ברייתא א'

a) בן יורש את אמו

b) תנא קמא

i) בן קודם לבת בנכסי אם

ii) היקש מטה אב למטה אם

c) ר' זכרי' בן הקצב

i) בן ובת שווין בנכסי אם

ii) היקש מטה אב למטה אם

3) רשב"ם

a) There is a דיוק from our משנה that proves the משנה

i) ר' זכרי' בן הקלס agrees with תנא קמא against

ii) and says that there is היקש מטה אב למטה אם

b) But the ברייתא itself doesn't mention this דיוק

4) דף קטו.

a) ברייתא ב'

i) the משנה that says

(1) נוחלות בני אחות are

- (2) And implies that נוחלות אחות בני aren't אחות בני in the נחלה of their אמ
- ii) Means that בני אחות are נוחלות before אחות בני in the נחלה of their אמ
- b) גמרא
- i) This proves that the משנה
- (1) disagrees with ר' זכרי' בן הקצב
- (2) and is מקיש מטה אב למטה אמ
- ii) רשב"ם as explained by קשיא
- (1) ממה נפשך
- (a) On the one hand
- (i) We were earlier that the משנה agrees with ת"ק of א' ברייתא
1. Who disagrees with ר' זכרי' בן הקצב
 2. and says we're מקיש מטה אב למטה אמ
 3. to be נכסי אמ in מקדים בן לבת אמ
- (b) And on the other hand
- (i) The משנה
1. disagrees with ר' יהודה בר' שמעון
 2. says that אמ isn't בנה את אמ
 3. and obviously
 - a. agrees with ר' זכרי' בן הקצב
 - b. who says that there is no מקיש מטה אב למטה אמ
- 5) מהרש"א
- a) It's understandable
- i) That in the ממה נפשך of קשיא
- ii) רשב"ם
- (1) prefers to refer to א' ברייתא
- (a) That says directly that תנא קמא disagrees with ר' זכרי' בן הקצב
- (2) Than to refer to ב' ברייתא
- (a) That doesn't mention this מחלוקת outright
- b) But note that the גמרא at דף קטו.
- i) Prefers to refer to ב' ברייתא
- (1) to establish that the משנה disagrees with ר' זכרי' בן הקצב
- ii) presumably because
- (1) ב' ברייתא is דורש the משנה directly by saying that

- (a) בני אחות ולא בנות אחות" means משנה בני אחות
- (b) Because מקיש מטה אב למטה אם
- (2) While בריתא א' doesn't say directly that the משנה
- (a) שיטת תנא קמא agrees with
- (b) and is מקיש מטה אב למטה אם
- 6) רשב"ם as explained by ר"ח as brought in גמרא
- a) ממה נפשך of קשיא תירוץ
- i) although there is a היקש based on ממשות
- ii) and it's because of the היקש that בן קודם לבת בנכסי אם
- iii) still
- (1) a מיעוט from the מ"ם of ממשות teaches that אם isn't יורשת בנה
- 7) רשב"ם
- a) קשיא
- i) לגופי' מ"ם is needed only Maybe
- ii) Namely to explain that she can't marry into another שבט even if she'll be יורשת מטה אם or מטה אב from only **one** נכסים
- b) תירוץ
- i) If so
- (1) don't say מטות and you wouldn't have to say מטות
- (2) and you'd arrive at the same result:
- (a) any woman who has any נכסים -- regardless whether from מטה אב or מטה אם -- can't marry into another שבט
- 8) מהרש"א
- a) קשיא
- i) But if there were no ממשות at all we wouldn't have had the היקש we need to teach that בן קודם לבת בנכסי האם
- ii) So again
- (1) maybe the מ"ם is needed לגופי'
- (2) to explain that she can't marry into another שבט even if she'll be יורשת מטה אם or מטה אב from only one נכסים
- b) And
- i) Based on the rule that אין היקש למחצה
- ii) The היקש teaches both that
- (1) בן קודם לבת בנכסי אם

אם יורשת את בנה (2)

תד"ה בן הבן

- 1) יבמות here and in גמרא
a) שאלה
i) How do we know that נחלה בני בני כבנים for
b) תשובה
i) פרשת נחלות אין לו רבוי from a
c) שאלה
i) How do we know that בן who is a ממזר is מייבום
d) תשובה
i) פרשת ייבום אין לו רבוי from a
e) שאלה
i) since the לו ואין of ייבום is needed for ממזר
ii) how do you know that בן הבן פוטר מייבום
f) תשובה
i) נחלה from
g) שאלה
i) How do we know that בת comes before אב in נחלות
h) תשובה
i) From ייבום where נינהו כי הדדי
2) דף קט. on ד"ה כיון at תוספות.
a) קשיא
i) how in fact do we know that בן ובת כי הדדי נינהו for ייבום
3) מהרש"א
a) קשיא
i) why not say that בת for ייבום is derived from נחלה the same as בני בני
b) תירוץ
i) because we just established that the status of בת for נחלה is itself derived from ייבום
4) תוספות
a) קשיא
i) if to teach ממזר for ייבום needs a special רבוי from לו אין
ii) How do we know that נוחל ממזר is

- b) תירוץ
 - i) בן is usually משמע even פסול
 - ii) the only reason that for ייבום we need a רבוי is because otherwise I'd derive by פוטר מייבום from אחוה גזירה שוה from אחוה to אחוה from בני יעקב that only כשרים are מייבום
- 5) מהרש"א
 - a) קשיא
 - i) but the word אה also appears in פרשת נחלה
 - ii) so why doesn't a גז"ש teach that only כשרים are נוחל
 - b) תירוץ
 - i) the פוטר מייבום for גזירה שוה is already מקובל to teach that only מן האב are אחין מן האב
 - ii) But for נחלה there is no prior קבלה of a גזירה שוה and מעצמו אין אדם דן גזירה שוה

דף קטו:

רשב"ם ד"ה הא כיצד

1) הקדמה

a) פרשת נחלות mentioned in סדר נחלות

i) בן

ii) בת

iii) אב

iv) אח

v) אחי אב

b) דיני משמוש למטה with the addition of סדר נחלות

i) בן ויוצאי יריכו

ii) בת ויוצאי יריכה

iii) אב ויוצאי יריכו

iv) אח ויוצאי יריכו

v) אחי אב ויוצאי יריכו

c) משמוש למעלה

i) Assume that סדר נחלות listed only אב בת

ii) Stage 1

(1) The מת is מוריש to the קרובים that we've already derived

(a) Namely to אב בת בן and יריכו

iii) Stage 2

(1) If none of these exist

(2) We consider as if

(a) the נכסים were אב בקבר

(b) and the אב is מנחיל to **his** קרובים that we've already derived

(i) First to **his** בן (אחי המת) and יוצאי יריכו

1. so that we've now derived that אחי המת is also a קרוב who's יורש

(ii) Second to **his** בת (אחות המת) and יוצאי יריכה

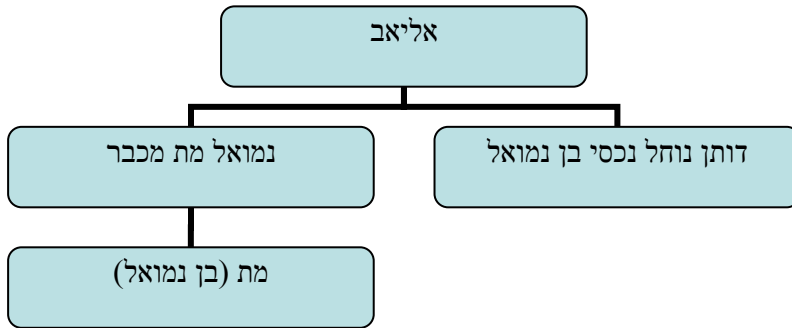
(iii) Third to **his** אב

(iv) Fourth to **his** אח

iv) And so on

2) רש"ש according to the גרסא of מהרש"ל (see רש"ש)

a) In this diagram בן נמואל הנכסים of יורש דותן is

3) מהרש"ל

a) קשיא

i) but we've just shown that by משמוש we ought to say that אליאב comes before דותן

b) תירוץ

i) must be that אליאב is assumed to have already died

ii) so that even by משמוש the rule would be that דותן is נוחל

4) מהרש"א

a) קשיא

i) assumes in a second ציור that אליאב is still alive

b) תירוץ

i) must be that אליאב is assumed to be alive even in the first ציור

ii) but אחי אב מת despite משמוש asks an איבעיא on whether דף קטז. at רמי בר חמא is נוחל before אבי אב מת

iii) And רשב"ם in his first ציור assumes the צד of the איבעיא that אחי אב is קודם

תד"ה מלמד שבא

1) הקדמה

- a) יוצאי יריכה and בת המת נוהל before יוצאי יריכו and בן המת
- b) So that מת of a בת בנו
 - i) בתו over קדימה has
 - ii) בני המת and shares with

2) here's proof

a) פסוקים

- i) אלה בני שעיר החרי ישרי הארץ לוטן ושובל וצבעון וענה
- ii) ואלה בני צבעון ואלי וענה

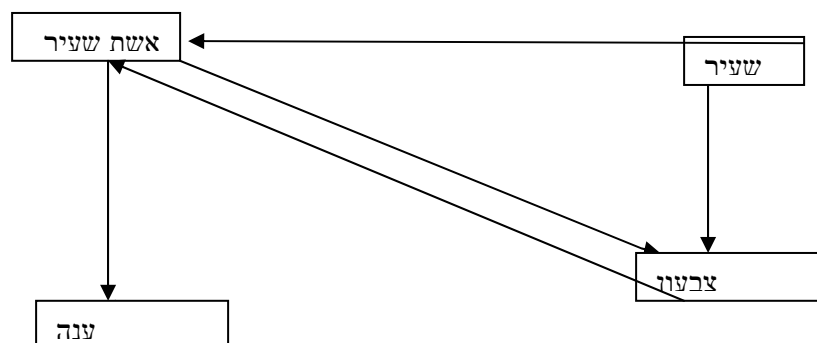
b) The first פסוק suggests that צבעון and ענה were sons of שעיר

c) שאלה

- i) then how could the second פסוק say that ענה was the son of צבעון

d) תשובה

- i) "מלמד שבא צבעון על אמור"
- ii) And that this was the family structure

iii) so that ענה was

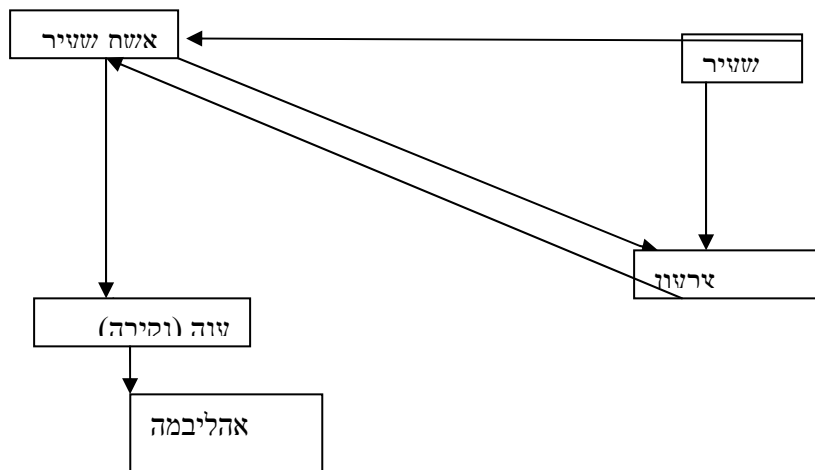
- (1) a grandson – not a son -- of שעיר
- (2) also the son of צבעון
- (3) called בני שער only because בני בנים הרי הן כבנים

iv) the פסוק refers to him as one of the ישרי הארץ

v) to teach that as בני שער he was נוהל from שעיר the same as בני ושובל וצבעון בני שער

e) מהרש"א

- i) קשיא
- (1) Why does the גמרא need to say that צבעון בא על אמו
 - (2) say more simply that
 - (a) בן שעיר was צבעון
 - (b) בן צבעון was ענה from another woman
 - (c) בן שעיר was called ענה
 - (d) Because בני בנים הרי הן כבנים
- ii) תירוץ
- (1) The פסוק that says that ענה was בן שעיר
 - (2) Must be teaching that ענה was a ממזר
 - (3) Because we already know the כלל of בני בנים הרי הן כבנים
- 3) תוספות part 1
- a) קשיא
- i) From what we've said so far we know that בן יורש is יורש together with בן
 - ii) But how do you know that בן בת has the same קדימה as בן
- b) רבינו תם תירוץ
- i) based on the פסוק: "אהליבמה בת ענה בת צבעון"
 - ii) which presumably means אהליבמה was בת ענה and ענה was בת צבעון
 - iii) it must be that
 - (1) ענה was a נקיבה and ענה was בת צבעון – not בן צבעון
 - iv) so that this is the family order

v) so we've proved that לוטן ושובל בני שעיר with יורשת ענה בת בנו של שעיר

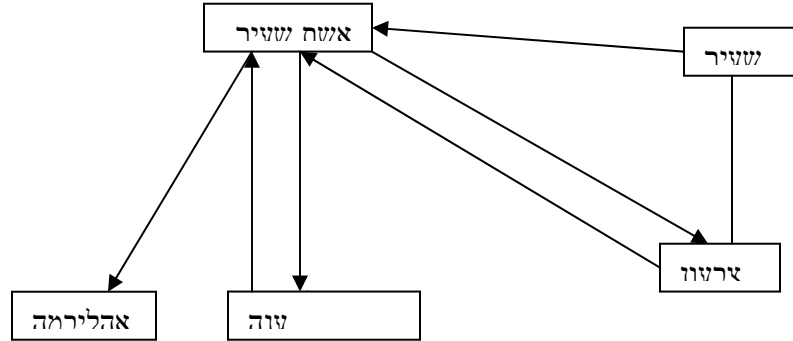
4) תוספות part 2

a) מהרש"א as explained by קשיא

i) You have no proof that ענה was a נקיבה

ii) Because maybe their relationship was as in the following diagram

(1) That's based on רש"י in חומש as understood by תוספות:

(2) Where ענה is a זכר

(3) And

(a) when the פסוק says אהליבמה בת ענה בת צבעון

(b) The פסוק doesn't mean that ענה was בת צבעון

(c) Instead the פסוק means that אהליבמה was בת ענה and also בת צבעון

(4) Because

(a) "כי היכי דאמר הכא שבא צבעון על אמו והוליד ממנה ענה"

(b) הכי נמי בא ענה על אמו והוליד ממנה אהליבמה"

iii) And since ענה was a זכר you have no ראי' on the קדימה of בת הבן

b) תירוצ

i) This structure doesn't work to explain how אהליבמה could at the same time be בת ענה and בת צבעון

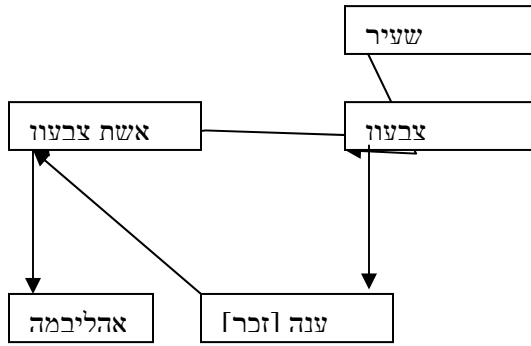
ii) Because in the structure אהליבמה is the daughter of אשת שעיר and ענה but not of צבעון

c) קשיא

i) maybe she's called בת צבעון because she was the daughter of ענה who was בן בני בנים הרי הן כבנים and צבעון

5) מהרש"א

- a) קשיא on תוספות part 2
- i) Once you say that אהליבמה can be called בת צבעון because צבעון was her grandfather and בני בנים הרי הן כבנים
 - ii) Why does תוספות need to assume that the קשיא works only if ענה בא על אמו and אהליבמה is a ממזרת
 - iii) Maybe this was the סדר
 - (1) שעיר
 - (2) צבעון
 - (3) ענה, a זכר
 - (4) אהליבמה בת ענה ואשת ענה שלא היתה אמו
 - iv) So that אהליבמה
 - (1) Is בת ענה and not a ממזרת
 - (2) And she counts also as בת צבעון who was her grandfather
 - v) And the קשיא of תוספות still stands
 - (1) Since ענה was a זכר how do you know that בת הבן has the same קדימה as בן
- b) תירוץ
- i) We've already established that
 - (1) it must be that the פסוק says בת ענה בת צבעון to teach that אהליבמה was a ממזרת
 - (2) because we already know from elsewhere that בני בנים הרי הן כבנים
- 6) מהרש"ל
- a) קשיא to תוספות part 2
- i) To say that אהליבמה had ממזרות
 - ii) And to ask its קשיא on the גמרא
 - iii) It would have been enough for תוספות
 - (1) to say that אהליבמה והוליד אשת צבעון
 - (2) And then to ask that since this is a possible structure there is no proof that ענה was a נקיבה

- iv) why did תוספות need to add that ענה בא על אמו
- b) תירוץ
- i) ענה בא על אשת צבעון isn't מדויק and means only that
- 7) מהרש"א
- a) קשיא
- i) בא על אמו ממש that תוספות is in fact מדויק
- ii) Because תוספות says
- (1) כי היכי וכו' (1)
- (2) So תוספות is emphasizing that ענה בא על אמו אשת שעיר
- iii) So the קשיא remains
- (1) Why does תוספות for its קשיא need to propose a structure where ענה בא על אמו אשת שעיר והוליד ממנה אהליבמה
- b) תירוץ
- i) this structure has two added advantages
- (1) first: תולין הקלקלה במקולקל
- (a) since we've already proved that ענה בא על אשת שעיר
- (b) and we also know that also אליפז בא עלי' and their daughter was תמנע
- (2) second
- (a) it offers another reason why אהליבמה was called בת צבעון even though צבעון wasn't her father
- (b) namely
- (i) besides the reason we gave earlier
1. that צבעון was her grandfather and בני בנים הרי הן כבנים
- (ii) There is also this reason
1. since both ענה and צבעון

a. באו על אמה אשת שעיר

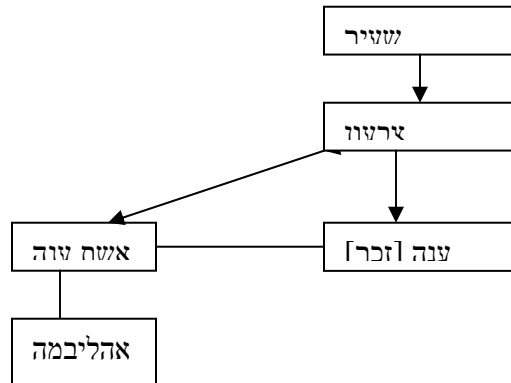
2. The פסוק treats אהליבמה as שניהם

8) מהרש"א

a) קשיא

i) רש"י in חומש actually has a different structure

(1) ענה who was the wife of his son צבעון בא על אשת כלתו אהליבמה to

ii) Why didn't תוספות accept this שיטה of רש"י and use it to ask how our גמרא proves that ענה was a נקיבה

b) תירוץ

i) Although this שיטה does explain why אהליבמה is צבעון בת

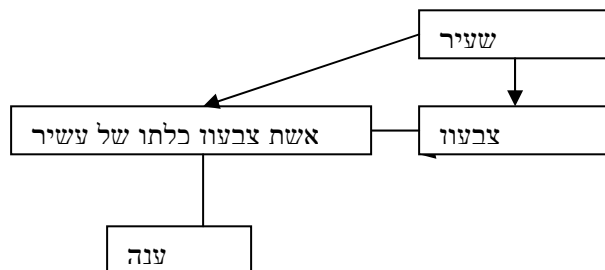
ii) It doesn't explain why אהליבמה is called בת ענה instead of בת אשת ענה

iii) since a child isn't referred as the son or daughter of his or her stepfather

c) this approach is also מתרץ the קשיא of מזרחי

i) מזרחי of קשיא

(1) Why not propose this structure to explain how ענה was both the son of צבעון and the son of שעיר

d) תירוץ

i) It's correct that this שיטה would explain why ענה was בן שעיר

ii) But

(1) since we've already established that a person's stepfather doesn't count as his father

(2) it wouldn't explain why ענה was called בן צבעון

דף קטז.

גמרא הא דידי' הא דרבי'

1) גמרא

a) first מימרא

i) אמר ר' יוחנן אמר ר' שמעון בן יוחאי

(1) כל שאינו מניח בן ליורשו הקב"ה מלא עליו עברה

b) Second מימרא

(1) כל שאינו מניח בן הקב"ה מלא עליו עברה

c) Third מימרא

i) כל שאינו מניח תלמיד הקב"ה מלא עליו עברה

d) תלמיד on מימרא the third or בן on מימרא the second said either ר' יוחנן

i) If ר' יוחנן said the second on מימרא

(1) then ר' יהושע בן לוי said the third on מימרא

ii) If ר' יוחנן said the third on מימרא

(1) then ר' יהושע בן לוי said the second on מימרא

e) קשיא

i) On the one hand there is proof

(1) That ר' יוחנן said the third on מימרא תלמיד

ii) And on the other hand there is proof

(1) That ריב"ל said the third on מימרא תלמיד

f) תירוץ

i) תלמיד on מימרא the third and ר' יוחנן themselves agree ריב"ל

ii) מימרא the second nevertheless mentioned ר' יוחנן

iii) ר' יהושע בן לוי disagree with Not to

(1) But to note that

(a) ר' יהושע בן לוי and ר' יוחנן both disagrees with רבי his

(b) and says the second on מימרא בן

2) מהרש"א

a) קשיא

i) Why not say it's ר' יהושע בן לוי who mentions the second מימרא to note that this is the teaching of **his** רבי

b) תירוץ

- i) We prefer to use the תירוץ of 'הא דידי' הא דרבי' for ר' יוחנן
- ii) because
 - (1) ר' יוחנן in fact said the first מימרא in the name of יוחאי בן יוחאי who is his רבי
 - (2) and the second מימרא is similar to the first מימרא

דף קיז.

עיקר סוגיא דחלוקת הארץ ובנות צלפחד

- 1) פסוקים
 - a) לשמות מטות אבתם ינחלו
 - b) לאלה תחלק הארץ
- 2) גמרא
 - a) ר' יאשי'
 - i) יוצאי מצרים teaches that ארץ ישראל was divided among teaches that לשמות מטות אבותם
 - ii) בני יוצאי מצרים received a חלק only if they were לאלה תחלק הארץ teaches that יציאת מצרים at עשרים
 - b) ר' יונתן
 - i) באי הארץ teaches that ארץ ישראל was divided among לאלה תחלק הארץ
 - ii) "מתים יורשים את החיים" teaches that in this unusual case לשמות מטות אבותם
 - iii) Meaning that these חלקים
 - (1) were חוזר to the parents of באי הארץ who were יוצאי מצרים
 - (2) and the יורשים of each יוצא מצרים were then distributed to the יורשים
- 3) ר' יונתן in שיטת ראשונים have different
- 4) ר' יונתן in שיטת רשב"ם
 - a) Assume that
 - i) יוצאי מצרים and אחין are ראובן ושמעון
 - ii) בבאי הארץ שמעון has one son and בבאי ארץ ראובן has three sons
 - iii) The four sons
 - (1) receive four shares
 - (2) then pass these shares back to ראובן ושמעון
 - (a) who each take two shares
 - (b) so that the three sons of ראובן take two shares and the son of שמעון takes two shares
- 5) ר' יונתן in חומש in רש"י of שיטה
 - a) קשיא
 - i) מתים יורשים את החיים you said that
 - ii) so why do ראובן and שמעון divide the four shares equally when these shares are passed back to them

- b) רא"ם (מזרחי) based on תירוץ
- i) The rule of יוצאי מצרים sends נחלות back to אבות that were יורשים את החיים and that were בני עשרים at יציאת מצרים
 - ii) יעקב weren't בני עשרים when they were יוצא מצרים with their father ראובן ושמעון
 - iii) So
 - (1) Since יעקב was the only ancestor to be בני עשרים at יציאת מצרים
 - (2) the four נחלות return to יעקב and are in turn inherited equally – 2 shares each -- by ראובן and שמעון who then each pass the two shares to their sons בבאי הארץ
- c) רש"י adds
- i) That in this example
 - (1) where ר' יונתן says ראובן and שמעון take two shares and each then passes the two shares to their sons בבאי הארץ
 - (2) ר' יאשי' says that
 - (a) The באי ארץ take only a total of two shares
 - (b) Namely the shares of ראובן and שמעון as יוצאי מצרים
- 6) מהרש"א
- a) קשיא
- i) If ראובן and שמעון weren't בני עשרים at יציאת מצרים
 - ii) Then
 - (1) For ר' יאשי' who says ליוצאי מצרים נתחלקה
 - (2) בן עשרים is the only יוצא מצרים who was יעקב
 - (3) So there should be a total of only one share for בני ראובן ושמעון
- b) Possible תירוץ
- i) Don't follow the שיטה of רא"ם
 - ii) בני עשרים ביציאת מצרים were in fact ראובן ושמעון
 - (1) And that's why for ר' יאשי' there would be two shares for בני ראובן ושמעון
 - iii) But ר' יונתן follows a כלל that
 - (1) Even where there is a more recent דור that was בני עשרים at יציאת מצרים
 - (2) יציאת מצרים still goes back to the earliest ancestor who was בני עשרים at יציאת מצרים
 - (3) and that's why the חזרה goes to יעקב
- c) קשיא
- i) We'll prove letter from בנות צלפחד that there is no such כלל
 - ii) So the קשיא remains

- (1) We've proved that בני עשרים at יציאת מצרים weren't ראובן ושמעון
- (a) Because otherwise we can't explain
- (i) why for ר' יונתן the four shares from בני ראובן ושמעון went back to יעקב
- (ii) and were redivided two shares to ראובן and two shares to שמעון
- (2) So how is it that for ר' יאשי' their ירך יוצאי share in more than one חלק
- d) תירוץ
- i) Must be that ר' יונתן is right that to explain ר"א"ם
- (1) רש"י takes an example where בני ראובן ושמעון weren't בני עשרים at יציאת מצרים but יעקב was בן עשרים
- (2) And that's why for ר' יונתן the four shares from בני ראובן ושמעון went back to יעקב and were redivided two shares to ראובן and two shares to שמעון
- ii) But to explain ר' יאשי'
- (1) רש"י takes as an example where בני עשרים at יציאת מצרים were ראובן ושמעון and their father יעקב wasn't among the יוצאי מצרים
- (2) And that's why for ר' יאשי' בני ראובן ושמעון inherit a total of two shares
- e) In short ר' יונתן according to רש"י says
- i) בני עשרים at יציאת מצרים were חזרו to the nearest דור of אבות who were בני עשרים
- ii) And those shares
- (1) weren't redivided by those אבות with other אבות
- (2) but instead went to the ירכן יוצאי of those אבות
- iii) so that
- (1) for example where
- (a) בני עשרים at יוצאי מצרים are ראובן ושמעון and are either אחין or נכרים
- (b) Their אב wasn't מיוצאי מצרים
- (c) If
- (i) בבאי ארץ ראובן has three sons
- (ii) and בבאי הארץ שמעון has one son
- (d) בני ראובן באי ארץ בני ראובן pass their shares back to ראובן
- (i) And then receive these three shares back from ראובן
- (e) שמעון בן שמעון passes his one share back to שמעון
- (i) And then receives this one share back from שמעון
- (2) And for example

- (a) where
 - (i) בן עשרים at יוצא מצרים was יעקב
 - (ii) בן עשרים at יוצאי מצרים weren't His sons ראובן ושמעון
- (b) If
 - (i) בבאי ארץ has three sons ראובן
 - (ii) בבאי הארץ and שמעון has one son
- (c) the בני ראובן ושמעון באי ארץ בני ראובן ושמעון pass their four shares back to יעקב
 - (i) The shares are split evenly by ראובן and שמעון
- (d) And
 - (i) בני ראובן get two shares
 - (ii) בן שמעון gets one share
- f) Note the different results that would apply for ר' יאשי' in these examples
 - i) In the first example
 - (1) בני ראובן and בני שמעון would split two shares
 - ii) In the second example
 - (1) בני ראובן and בני שמעון would split one share
- 7) תוספות part 1
 - a) ר' יונתן in ריב"ם of שיטה
 - i) Disagrees with רש"י
 - ii) Even if ראובן ושמעון were בני עשרים
 - iii) Because of a גזירת הכתוב they still split shares that are חוזר to them from their יוצאי ירך
- 8) תוספות part 2
 - a) קשיא
 - i) If the shares of all באי ארץ were חוזר to יוצאי מצרים and were then split equally among יוצאי מצרים
 - ii) Why don't you have the same result as ר' יאשי' who says ליוצאי מצרים נתחלקה
 - iii) In other words
 - (1) What difference does it make
 - (a) Whether יוצאי מצרים received equal shares directly
 - (b) Or whether they in the end had equal shares after redividing נחלות that were חוזר to them from מבאי ארץ
 - b) תירוץ

- i) The גזירת הכתוב applied only to יוצאי מצרים who were brothers
 - ii) But נחלות that were חוזר to non-brothers weren't divided
 - c) Here's an example as explained by מהרש"א בא"ד הי' נוטל
 - i) Assume that
 - (1) מיוצאי מצרים were ראובן ושמעון
 - (2) מבאי הארץ has nine sons הארץ מבאי and שמעון has one son הארץ
 - ii) For ר' יאשי'
 - (1) It makes no difference whether or not ראובן ושמעון are brothers
 - (2) They take one share each
 - (3) בני ראובן then split one share and בן שמעון then takes one share
 - iii) For ר' יונתן
 - (1) If ראובן ושמעון are brothers
 - (a) ראובן and שמעון inherit all 10 shares and split them equally
 - (b) So that בני ראובן each get a total of five shares and בן שמעון gets five shares
 - (2) If ראובן ושמעון aren't brothers
 - (a) 9 shares are חוזר to ראובן who keeps the 9 shares and one share is חוזר to שמעון who keeps this share
 - (b) Each of the בני ראובן then gets one share and בן שמעון also gets one share
- 9) מהרש"א
- a) ריב"ם says that רא"ם agrees with רש"י
 - b) Because רא"ם says
 - i) קשיא תוספות asks its last קשיא ("why isn't the result the same as for ר' יאשי'")
 - ii) Both for רש"י and ריב"ם
 - c) קשיא
 - i) In fact
 - (1) שיטת ריב"ם of קשיא תוספות applies only to ריב"ם
 - (2) when we first thought that
 - (a) because of the גזירת הכתוב
 - (b) everyone
 - (i) even אבות who weren't brothers
 - (ii) redivided their shares

- ii) the שיטת רש"י never applies to תוספות קשיא
 - (1) who doesn't assert a חוזר גזירת הכתוב ever to redivide shares that were חוזר
 - (2) so there never was reason to think that anyone had to redivide their shares

10) תוספות

- a) ר' יונתן in רבינו תם of שיטה
 - i) For ר' יונתן it makes no difference whether נכרים or אחין are ראובן ושמעון
 - ii) In each case the shares are חוזר to the באי הארץ and ancestors of the יוצאי מצרים and are split equally at that level
- b) קשיא
 - i) Then how is the result different than it is for ר' יאשי' who says ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ
- c) תירוץ
 - i) There is a difference only when
 - (1) Either the יוצאי מצרים weren't בני עשרים at יציאת מצרים
 - (2) Or the בני עשרים weren't בני ארץ on בני ארץ
 - ii) For ר' יאשי'
 - (1) בני עשרים who were ראובן ושמעון get a share so long as בני ראובן ושמעון were בני עשרים at יציאת מצרים
 - iii) For ר' יונתן
 - (1) בני עשרים at בני ארץ only if בני ראובן ושמעון were בני ראובן ושמעון לרארץ
- d) מהרש"א בא"ד ועוד קשה as explained by רבינו תם of שיטה to ריב"ם by קשיא
 - i) Based on certain ראיות brought by ריב"ם
 - (1) the word אבותם in "לשמות מטות אבותם" should mean that the ארץ was נתחלקה to "fathers who are אחין"
 - ii) {note that
 - (1) one of these proofs is based on "לא יומתו אבות על בנים"
 - (2) as explained in תוספות}
 - iii) This works for שיטת ריב"ם
 - (1) who says the אבות who are אחין share equally in the נחלות that are חוזר to them from their sons and nephews who are באי ארץ
 - iv) But it doesn't work for ר"ת
 - (1) who says the אבות חזרה is to
 - (a) for redivision with all יוצאי מצרים

(b) without any special sharing that's limited to אבות who are אחין

11) מהרש"א

a) קשיא First

i) It's not מסתבר to say that אבותם יוצאי מצרים—who aren't אחין—aren't included in the word "אבותם"

b) קשיא Second

i) ריב"ם for

(1) ר' יאשי' says the נחלות are distributed directly to אבותם without regard to אחין

(2) so

(a) if אבותם always implies a connection with אחין

(b) Why would this not be a קשיא even for ריב"ם

c) תירוץ

i) Introduction

(1) Every שיטה agrees that for ר' יאשי'

(a) Each מוריש ליוצאי יריכו took one share that he was יוצא מצרים

(2) For ר' יונתן according to ר"ת

(a) Who says that all חלקים were redivided among יוצאי מצרים

(b) It's מסתבר that

(i) All shares from all באי ארץ went back as one whole to all יוצאי מצרים in one general mass

(ii) And not that the share of each of the באי ארץ went back to his personal אבות

(iii) Because otherwise there'd be no difference in procedure between ר' יונתן and ר' יאשי'

(3) for ר' יונתן according to ריב"ם

(a) we've established that

(i) only אבות who were אחין redivided their shares

(ii) and אבות who were נכרים didn't redivide their shares

(b) and it's possible that

(i) those shares that went back to אבות who weren't אחין went back to the individual אבות of the באי ארץ

(ii) because this approach would still leave a difference in procedure between ר' יונתן and ר' יאשי' for אחין

ii) now

- (1) the word "אבותם" – meaning their **individual** אבות -- implies that individual חלקים were given directly to each of the אבות
- (2) And it doesn't apply to a mass of חלקים that was given to the אבות in general for redivision

iii) So

- (1) For ר' יאשי'
 - (a) אבותם is appropriate because each of the אבות directly got one חלק
- (2) For ר' יונתן תם רבינו
 - (a) קשיא אבותם is a קשיא
 - (b) Because for this שיטה the חלקים were חוזר as a mass to the אבות in general for redivision
- (3) For ר' יונתן ריב"ם
 - (a) אבותם is appropriate because
 - (i) Those יוצאי מצרים who weren't אחין
 - 1. received their shares directly from their ירך יוצאי among באי ארץ
 - 2. and never redivided these shares before they were מוריש the shares back to their ירך יוצאי
 - (ii) those יוצאי מצרים who were אחין
 - 1. although they did redivide shares that returned to them from their sons and nephews in the באי ארץ
 - 2. still
 - a. those אבות-אחין count as individual אבות to both their sons and nephews
 - b. Based on the פסוק of בנים על אבות לא יומתו

12) דף קיה. at גמרא

- a) שבט בני יוסף complained (קא צווחי) that there were many באי הארץ from their שבט and that they didn't get enough חלקים
- b) קשיא
 - i) for ר' יאשי' I understand that they complained
 - (1) Their shares were based on יוצאי מצרים
 - (2) And the שבט בני יוסף of יוצאי מצרים were far fewer than the באי הארץ of their שבט
 - ii) But for ר' יונתן
 - (1) Since the חלוקה was based on באי ארץ
 - (2) Why did they complain

13) תוספות

- a) רבינו תם to קשיא
 - i) שיטת ר"ת
 - (1) Even ר' יונתן agrees that the חלקים were redivided among all אבות who were יוצאי מצרים when they were בן עשרים
 - (2) So that in the end
 - (a) the באי ארץ only received their part of the redivided shares
 - (b) based on the relative numbers of their יוצאי מצרים אבות
 - ii) It's understandable that שבט יוסף complained
 - iii) So why does the גמרא ask קא צווחי קא אמאי for ר' יונתן
- b) תירוץ
 - i) for ר"ת according to ר' יונתן
 - (1) the redivision among אבות was made only among the אבות of the שבט of the באי ארץ
 - (2) so that for בני יוסף who were באי ארץ their shares were redivided only among the אבות of שבט יוסף
 - ii) so that the many shares of the large number of באי ארץ from שבט יוסף were retained in the שבט
 - iii) and that's why the גמרא asks that שבט יוסף shouldn't have complained for ר' יונתן

14) מהרש"א

- a) introduction
 - i) at an earlier point
 - (1) we asked for ר"ת that there appeared to be no difference in result whether to go by שיטת ר' יאשי or שיטת ר' יונתן
 - (2) and ר"ת explained that there was a difference only where the באי ארץ weren't בן עשרים
- b) קשיא
 - i) if for ר' יונתן the redivision is made only on a per שבט basis
 - ii) Then why not answer that
 - (1) since for ר' יאשי the חלקים are based on all יוצאי מצרים regardless of שבט
 - (2) there is a significant difference between the two שיטות
- c) תירוץ
 - i) Part 1
 - (1) See ד"ה כולהו שקיל at דף קיח. at רשב"ם
 - (2) at דף קכא: there is an איבעיא if ארץ ישראל was divided on a שבט by שבט basis

(3) at דף קכב. דף קכב. the גמרא establishes that ישראל לשבטים איפלוג even for ר' יאשי'

ii) Part 2

(1) So there is no difference here between ר' יונתן and ר' יאשי' in this respect

(2) And that's why ר"ת needs to resort to the earlier explanation on how ר' יונתן differs in results from ר' יאשי'

iii) Part 3

(1) See דף קית. at רשב"ם ד"ה היינו דקא צווחי

15) מהרש"א דף קית. ד"ה אלא למ"ד

a) ר"א says

i) חלק באי ארץ requires that for ר' יונתן

(1) Not only did they have to be בני עשרים at ארץ לארץ

(2) they also had to have אבות who were בני עשרים at יציאת מצרים

ii) So that

(1) חלק באי ארץ received no

(a) if they were ירד of a יתום

(b) who was ביוצאי מצרים when he wasn't בני עשרים

b) ר"א therefore asks

i) that the גמרא could have said

ii) That those who complained for ר' יונתן were ירד of these יתומים

c) ר"א asks these קשיות מהרש"א

i) First

(1) These words of תם רבינו don't support this שיטה:

(a) "אם יצאו ממצרים טפלים ולא אבות"

(b) וכשבאו לארץ היו בני עשרים או הם או בניהם

(c) למאן דאמר לבאי הארץ נוטלין"

(2) And there's no reason to assume that ר"ש and ריב"ם disagree with ר"א on this point

ii) Second

(1) The words of the גמרא at דף קיט. support ר"ת

(2) Because the גמרא says

(a) that for ר' יונתן

(b) It makes no difference whether בני עשרים were יוצאי מצרים

16) ריב"ם as analyzed for (תוספות of גרסא according to the גמרא דף קיז):

- a) הקדמה
 - i) בין רב למעט means that
 - (1) רב באי ארץ who were
 - (2) מעט באי ארץ who were Didn't get more in total than
- b) קשיא
 - i) For 'יאשי' ר' I understand that the רב don't get more
 - ii) But for 'יונתן' ר' this is a קשיא because the רב do get more

17) תוספות

- a) This is what the גמרא means
 - i) Take this example
 - (1) בבאי ארץ בראובן ושמעון who were יוצאי מצרים have 10 sons in total
 - (2) בראובן ושמעון --who aren't related to יוסף and בנימין-- have two sons in total בבאי ארץ
 - (3) now
 - (a) 'יאשי' ר' says
 - (i) רב and ראוּבן take one share each
 - (ii) יוסף and בנימין also take one share each
 - (iii) So that
 - 1. בני ראוּבן ושמעון take a total of two חלקים
 - 2. בני יוסף ובנימין take a total of two חלקים
 - (iv) And that's why בין רב למעט
 - (v) In the sense that the רב בבאי ארץ in total didn't get more the מעט
 - (4) But for 'יונתן' ר'
 - (a) שמעון and ראוּבן בני ראוּבן ושמעון are חוזר a total of 10 shares to
 - (i) חלקים these 10 are יורש בני ראוּבן ובני שמעון so that in the end
 - (b) יוסף ובנימין בני יוסף וכן בנימין are חוזר a total of two shares to
 - (i) חלקים these two are יורש בני יוסף וכן בנימין so that in the end
 - (c) So
 - (i) בין רב למעט say פסוק why does the
 - (ii) מעטים! in fact the רבים in total took more than the

18) מהרש"א ד"ה בשלמא

- a) קשיא
 - i) but take this example

- (1) מיוצאי מצרים and שמעון are brothers who were ראובן (1)
- (2) שמעון has two sons and ראובן has eight sons (2)
- ii) For ר' יאשי' ר'
- (1) שמעון and ראובן each has a share (1)
- (2) בני שמעון get a total of one share and בני ראובן get a total of one share (2)
- (3) So we have בין רב בין מעט (3)
- iii) For ר' יונתן as explained by ריב"ם
- (1) שמעון and ראובן each get five shares (1)
- (2) בני שמעון get a total of five shares and בני ראובן get a total of five shares (2)
- iv) קשיא
- (1) So you see that even for ר' יונתן there is בין רב בין מעט (1)
- (2) Why does the גמרא say that for ר' יונתן there is no בין רב בין מעט (2)
- b) תירוץ
- i) It doesn't avail for ר' יונתן that you find a case for him where בין רב בין מעט applies
- ii) Because
- (1) it's still a קשיא for ר' יונתן (1)
- (2) if there is even one case where there is no בין רב בין מעט (2)
- c) קשיא
- i) Why didn't ריב"ם explain that the קשיא of the גמרא applies to the following example
- ii) יוצאי מצרים (נכריים) and יוסף are unrelated persons and ראובן (ii)
- iii) יוסף has two sons and ראובן has eight sons (iii)
- iv) For ר' יאשי' ר'
- (1) Each of יוסף and ראובן gets one share (1)
- (2) בני יוסף get a total of one share and בני ראובן get a total of one share (2)
- (3) So we have בין רב בין מעט (3)
- v) But for ר' יונתן ר'
- (1) בני יוסף and בני ראובן take a total of 2 shares and בני ראובן take a total of 8 shares (1)
- (2) So there is no בין רב בין מעט (2)
- d) תירוץ
- i) The פסוק before למעט בין רב אבתם says

- ii) And we've already explained that for יונתן ר' as understood by ריב"ם the word אחין implies that the אבות are אחין
 - iii) So that אחין בין רב למעט needs to apply only where the אבות are אחין
- 19) שיטת מהר"ל
- a) Consider this case for ר' יונתן
 - i) מיוצאי מצרים שמעון and ראובן are brothers
 - (1) ראובן has a בן and שמעון has only a בת
 - b) For ר' יונתן
 - i) Although the חלק of בן ראובן returns to ראובן
 - (1) שמעון doesn't share this חלק with ראובן
 - (2) So that בת שמעון doesn't share in this חלק with בן ראובן
 - ii) Because ראובן and שמעון share in חזרה only if each has at least one בן who gets a חלק as באי ארץ
 - c) Here's proof
 - i) צלפחד was the father of חפר
 - ii) The משנה says
 - (1) חלקים בנות צלפחד took three
 - (a) "חלק אביהן שהי' עם יוצאי מצרים"
 - (b) "וחלקו עם אחיו בנכסי חפר"
 - (c) ושהי' בכור
 - iii) The גמרא says that
 - (1) ר' יאשי' fits well with משנה
 - (a) Because both צלפחד and his father חפר were יוצאי מצרים when they were בני עשרים at least
 - (b) So צלפחד and חפר each had one share on his own
 - (c) צלפחד and his brothers also each had a part of the share of חפר
 - (d) צלפחד as a בכור had an extra חלק בכורה in the share of חפר
 - (2) But
 - (a) the משנה can't agree with ר' יונתן
 - (b) Because neither חפר nor צלפחד was מבאי ארץ and had no shares of their own
 - iv) Now
 - (1) Assume

- (a) that **צלפחד** had brothers who were **בני חפר** and whose sons (nephews of **צלפחד**) were **מבאי ארץ**
- (b) And that **חפר** himself had brothers whose sons (cousins of **צלפחד**) were **מבאי ארץ**
- (2) Now if
 - (a) When the **חלקים** of the nephews of **צלפחד** are **חוזר** to their fathers (the brothers of **צלפחד**)
 - (b) **צלפחד** also gets a **חלק** even though he had no sons and there was no **חזרה** from his side
- (3) And also if
 - (a) When the **חלקים** of the cousins of **צלפחד** (sons of the brothers of **חפר**) are **חוזר** to their fathers (the brothers of **חפר** and the uncles of **צלפחד**)
 - (b) **צלפחד** also gets a **חלק** even though he had no sons and there was no **חזרה** from his side
- (4) Then why can't the **משנה** follow **ר' יונתן**
 - (a) And
 - (i) when the **משנה** says "**חלק אביהן**"
 1. the **משנה** refers to the **חלקים** that are **חוזר** to **צלפחד** and his brothers from the nephews of **צלפחד** who were **מבאי ארץ**
 - (ii) And when the **משנה** says "**וחלקו עם אחיו בנכסי חפר**"
 1. the **משנה** refers to the **חלקים** that returned to **חפר** and his brothers from the cousins of **צלפחד** who were **מבאי ארץ**

מהרש"א 20)

- a) Two **קשיות** on מהר"ל
 - i) מהר"ל on the proof of קשיא
 - (1) Even if there is **חזרה** to **מצרים** who have no sons **מבאי ארץ** it's still clear that the **משנה** can't follow **ר' יונתן**
 - (2) Because
 - (a) the **משנה** wouldn't refer to a **חלק** that's **חוזר** to **צלפחד** from his nephews as "**חלק אביהן שהי' מיוצאי מצרים**"
 - (b) and instead the **משנה** would have referred to this **חלק** as **חלקו בנכסי אחיו**
 - (i) because the **חלק** would come to him through his brothers
 - (c) the same as the **משנה** refers to the second **חלק** as "**וחלקו עם אחיו בנכסי חפר**"
 - (3) so there is no **proof** from the **משנה** to the **שיטה** of מהר"ל
 - ii) מהר"ל on the basic **שיטה** of קשיא
 - (1) **דף קיט.** and at **דף קיז:** at **גמרא**

- (a) ארץ ישראל in חלק had no direct קרה
- (b) Those מבאי ארץ בני עשרים when they were בני קרה who received their own share according to ר' יונתן
- (c) For those who weren't בני עשרים
- (i) Whatever חלק בני קרה received was בזכות אבי אמותיהן
- (2) דף קיט. at תוספות ד"ה ובזכות אבי אמותיהן
- (a) קשיא
- (i) How did בני קרה inherit from their mothers' fathers
- (ii) after all the mothers' brothers should have inherited first as sons
- (b) תירוץ
- (i) You're right
- (ii) בזכות אבי אמותיהן applies only to mothers who had no brothers
- (c) ר' יונתן קשיא for
- (i) If the grandfathers had no sons who were בני עשרים when they were מבאי ארץ
- (ii) who was מחזיר these נחלות to the grandfathers?
- (d) תירוץ
- (i) Must be that the grandfathers had brothers who had sons מבאי ארץ
- (ii) And the חלקים of these sons
1. were חוזר to the grandfathers and their brothers
 2. were then split evenly
 3. and were then divided among their children
 4. even though the grandfathers of the בני קרה that we're dealing with had no יוצאי ירך who were מבאי ארץ בני עשרים בבאי ארץ
- (3) So here is a direct proof from תוספות against מהר"ל שיטת מהר"ל

דף קיז:

תד"ה מכאן ומכאן

- 1) הקדמה
 - a) מדבר סיני in מנין of ערבות מואב took place 40 years after the מנין in מנין
 - b) יהושע and כלב were
 - i) 40 years old at the מנין in מנין
 - ii) 80 years old at the מנין in מואב
- 2) דף קכא: at גמרא
 - a) ארץ ישראל in חלקים received יהושע וכלב
- 3) תוספות
 - a) ערבות מואב in נמנה were יהושע וכלב This proves that
 - i) Because
(1) נמנה was said only for those who were לאלה תחלק הארץ (1)
 - b) This also proves that
 - i) Although
(1) "עשרים שנה ומעלה" was only for those at מנין of ערבות מואב
(2) And for some purposes
 - (a) ערכין from מעלה – מעלה of גזירה שוה Based on a
 - (b) מעלה ומעלה שנים also excludes those over 60 the use of the word
 - ii) ערבות מואב at מנין the גזירה שוה doesn't apply to the
 - c) In the same way
 - i) "עשרים שנה ומעלה" also appears for the מנין at סיני Although
 - ii) מעלה ומעלה שנים also appears for the מנין at סיני Although
- 4) מהרש"א
 - a) קשיא
 - i) מעלה ומעלה שנים also appears for the מנין at סיני Although
 - ii) מעלה ומעלה שנים also appears for the מנין at סיני Although
 - b) תירוצ'
 - i) מעלה ומעלה שנים also appears for the מנין at סיני Although
 - ii) מעלה ומעלה שנים also appears for the מנין at סיני Although

תד"ה בשלמא

עיקר סוגיא דחלוקת הארץ

דף קיח.

גמרא אלא למ"ד לבאי הארץ אמאי קא צווחי

עיקר סוגיא דחלוקת הארץ See

דף קיט.

תד"ה הא דהוו

1) הקדמה

a) part 1

i) ר' יאשי'

- (1) בני עשרים יוצאי מצרים who were then distributed to ארץ ישראל
- (2) but מתלוננים and מרגלים didn't get a חלק בארץ even though they were יוצאי בני עשרים and were מצרים
- (3) {"מתלוננים" in this ביאור refers both to מרגלים and מתלוננים}

ii) שיטת ריב"ם according to ר' יונתן

(1) ארץ ישראל

(a) בני עשרים בכניסתן לארץ באי ארץ who were נתחלקה first

(b) then

(i) בני כ' בכניסתן לארץ from those

(ii) the חלקים were first to the nearest ancestors of the באי ארץ who were יציאת מצרים בני עשרים and who were brothers

(iii) the brother-ancestors split equally all shares that were חוזר to them

(c) then

(i) these shares were passed down to their בנים and בני בני until they reached באי ארץ – whether or not the באי ארץ were בני עשרים

iii) but

(1) if one of the nearest brother-ancestors was a מתלונן

(2) the נחלות weren't חוזר to the nearest brother-ancestors

(3) and instead

(a) the נחלות were חוזר another דור to אביהן של מתלוננים to be split with אחיהן של אביהן

(4) once these נחלות were split by אביהן של מתלוננים and אחיהן

(a) they were passed down by way of בניהם including by way of מתלוננים

(b) until they reached באי ארץ – including באי ארץ who weren't בני כ'

b) part 2

i) there are proofs in רשב"ם and תוספות that

(1) יציאת מצרים were בני עשרים של אביהן של מתלוננים

(2) any בני מתלוננים

- (a) that were בני כ' ביציאת מצרים
 - (b) must have died in the מדבר
 - (c) and couldn't have been בבאי ארץ
- (3) בני כ' בכניסתן לארץ had to be בבאי ארץ that were בני מתלוננים
- 2) two ברייתות
- a) whatever חלק the ארץ בבאי בני מתלוננים had in ארץ ישראל they received
 - i) According to the first ברייתא
 - (1) בזכות אבי אביהן
 - ii) According to the second ברייתא
 - (1) בזכות עצמן
- 3) גמרא
- a) קשיא
 - i) Why do the ברייתות disagree
 - b) First תירוץ
 - i) The באי ארץ were בני מתלוננים
 - ii) So
 - (1) Based on what we established in the הקדמה
 - (2) It must be that the באי ארץ
 - (a) Were בני עשרים when they entered ארץ ישראל
 - (b) Weren't בני עשרים at יציאת מצרים
 - iii) ברייתא א'
 - (1) בני עשרים so long as they were בני עשרים follows ר' יאשי' הארץ who says נתחלקה הארץ
 - (2) So the באי ארץ
 - (a) בני עשרים ביציאת מצרים weren't
 - (b) couldn't take a חלק on their own
 - (c) and
 - (i) since the מתלוננים received no חלק
 - (ii) the מתלוננים של אביהן from ירושה by ארץ could get a חלק only
 - iv) ברייתא ב'
 - (1) בני עשרים so long as they were בני עשרים follows ר' יונתן ארץ לבאי נתחלקה
 - (2) And
 - (a) Since בני עשרים were בני מתלוננים ביאת ארץ

- (b) They could take a חלק on their own
- (3) These חלקים
- (a) then returned to אביהן של מתלוננים
- (b) because we established that they couldn't return to מתלוננים themselves
- (4) בני יוצאי יריכן to חלקים these מוריש were then אביהן של מתלוננים including בני מתלוננים
- (5) Since
- (a) As we established in the הקדמה
- (b) it didn't matter that the ירושה passed through the מתלוננים
- (6) but
- (a) although the חלקים were אביהן של מתלוננים to חזרו
- (b) בני מתלוננים still refers to the חלקים as חלק of the בני מתלוננים ברייתא
- (c) Because the נחלה began with them
- c) Second תירוץ
- i) Both ברייתות
- (1) agree with ר' יונתן that לבאי ארץ נתחלקה ר' יונתן
- (2) say that the באי ארץ
- (a) weren't בני בנם של מתלוננים בני but were בני מתלוננים
- ii) Now
- (1) Although
- (a) We established that בני בנם של מתלוננים at בני עשרים in ארץ
- (2) בני בנם של מתלוננים weren't בני עשרים at בני עשרים in ארץ
- iii) And in fact the ברייתות disagree on this point
- (1) בני עשרים at בני עשרים weren't בני בנם של מתלוננים ברייתא א'
- (2) בני עשרים at בני עשרים בני בנם של מתלוננים ברייתא ב'
- iv) Now
- (1) For ב' ברייתא it's a פשיטות that נטלו חלק עצמן
- (2) For the same reason according to ר' יונתן that we outlined for the first תירוץ
- v) But for א' ברייתא
- (1) Which also follows ר' יונתן
- (2) בני עשרים couldn't take חלק עצמן בני בנם של מתלוננים because they weren't בני עשרים
- vi) שאלה

(1) How then were they נוחל

vii) תשובה

(1) There are two possible מהלכים

(a) First מהלך

(i) Their father (בני מתלוננים) had nephews who were בני עשרים at בניסותן in the land

(ii) The חלקים of these nephews were חוזר to בניסותן and their brothers and were divided among them

(iii) בניסותן של מתלוננים

1. בני בנם של מתלוננים these חלקים to מנחיל were then

2. בני עשרים weren't בני בנם של מתלוננים that it didn't matter and

(iv) בני who were נוחל בזכות אביהן בני בנם של מתלוננים were so that מתלוננים

(b) Second מהלך

(i) בניסותן at בני עשרים were יוצאי ירך whose bothers בניסותן של מתלוננים had

(ii) The חלקים of these יוצאי ירך were חוזר to בניסותן and their brothers and were divided among them

(iii) בניסותן של מתלוננים

1. בני בנם של מתלוננים in the end to חלקים these מנחיל were then

2. בני עשרים weren't בני בנם של מתלוננים that it didn't matter and

(iv) בניסותן בזכות אביהן של מתלוננים בני בנם של מתלוננים were so that

(c) ברייתא ב'

(i) uses the second מהלך

(ii) and that's why it says that

(iii) בניסותן בזכות אביהן של מתלוננים בני בנם של מתלוננים were

viii) קשיא

(1) why does 'ברייתא ב' not use the first מהלך

ix) תירוץ

(1) to teach that the בני בנם של מתלוננים

(a) בניסותן של מתלוננים from יורש could be

(b) even though

(i) בני בנם של מתלוננים to reach the נחלה for that

(ii) The נחלה in effect had to pass through the מתלוננים

4) תוספות

a) הקדמה

i) So long as

(1) We thought that the בנייהם של באי ארץ needed to deal with מתלוננים

(2) And that the בני בנם של מתלוננים didn't deal with באי ארץ

ii) We were forced to say

(1) that the באי ארץ weren't בני עשרים at יציאת מצרים

(2) Because otherwise they would have died במדבר

b) But

i) now that we accept that the בנייהם של מתלוננים בני בנם של מתלוננים

ii) we can accept a ציור where בני מתלוננים were בני עשרים at יציאת מצרים

c) so we have this קשיא

i) Why not say that

(1) both ברייתות agree with ר' יאשי' that ליוצאי מצרים נתחלקה

(2) The second ברייתא assumes that the בנייהם של מתלוננים בני עשרים at יציאת מצרים

(a) So that their בנייהם של מתלוננים בנייהם של מתלוננים the באי ארץ can have a חלק בארץ by ירושה from בנייהם של מתלוננים

(b) And by מחמת עצמן the ברייתא

(i) doesn't mean the באי ארץ were יורש in their own right

1. since after all the ברייתא follows ר' יאשי'

(ii) but instead means that באי ארץ were יורש without having to pass their חלק through the בנייהם של מתלוננים from מתלוננים

ii) While the first ברייתא

(1) assumes that the בנייהם של מתלוננים בנייהם של מתלוננים weren't בני עשרים at יציאת מצרים

(2) so for the באי ארץ to have a חלק that חלק had to pass from בנייהם של מתלוננים through the בנייהם של מתלוננים

5) מהרש"א

a) קשיא

i) why not explain the ברייתות this way

(1) Both ברייתות agree with ר' יאשי' that ליוצאי מצרים נתחלקה

(2) ברייתא א'

(a) Deals with באי ארץ who were בנייהם של מתלוננים

- (b) So that it must be they weren't בני עשרים at יציאת מצרים
 - (c) And could take a חלק only בזכות of מתלוננים אביהן של
- (3) ברייתא ב'
- (a) Deals with בני בנם של מתלוננים
 - (b) their fathers who were בני מתלוננים were בני עשרים at יציאת מצרים
 - (c) So that their בני the בני ארץ באי ארץ can have a חלק בארץ by ירושה from בני מתלוננים even though the בני ארץ באי get no חלק from the מתלוננים themselves
 - (d) And by מחמת עצמן the ברייתא
 - (i) doesn't mean the בני ארץ באי were יורש in their own right
 1. since after all the ברייתא follows 'ראשי' שיטת ר'
 - (ii) but instead means that בני ארץ באי were יורש without having to pass their חלק through the מתלוננים from מתלוננים

תד"ה מחללי' מות יומת

- 1) הקדמה
 - a) ר' יהודה
 - i) שם מיתה must mention the particular התראת מיתה
 - b) רבנן
 - i) התראת מיתה
 - (1) Needs to mention that the עונש is מיתה
 - (2) But doesn't have to mention the שם מיתה
- 2) ברייתא
 - a) שמעון השקמוני
 - i) משה knew that מקושש דינו במיתה but he didn't know which מיתה
- 3) תוספות
 - a) This fits well with רבנן for whom משה could have made a התראת מיתה without שם מיתה
 - b) But for ר' יהודה who says התראה needs to mention the שם מיתה
 - i) Since
 - (1) משה didn't know which מיתה applied to the מקושש
 - (2) he couldn't mention the שם מיתה in the התראה
 - (3) and must have thought that אין דינו במיתה
 - c) שאלה
 - i) Why then was מקושש במיתה for ר' יהודה
 - d) תשובה
 - i) because of a הוראת שעה
- 4) מהרש"ל
 - a) קשיא
 - i) Maybe משה was aware of the הוראת שעה
 - ii) So maybe משה did realize that אין דינו במיתה even for ר' יהודה
- 5) מהרש"א
 - a) תירוץ
 - i) In סנהדרין the גמרא says
 - (1) for מגדף that
 - (a) אין דינו במיתה was מגדף that משה didn't know that

- (b) so he couldn't mention מיתה in the התראה at all
- (c) and even for רבנן thought that אין דינו במיתה
- (d) and
 - (i) although מגדף was במיתה anyway because of a הוראת שעה
 - (ii) משה didn't know that there was a הוראת שעה
- (2) But for מקושש according to רבנן
 - (a) The מיתה דין wasn't a הוראת שעה
 - (b) Because משה knew there was a מיתה דין and was מתרה במיתה
- ii) Based on this גמרא
 - (1) תוספות assumes that
 - (a) for every מאן דאמר who needs to say that there was הוראת שעה in any situation
 - (b) for example for מקושש according to ר' יהודה
 - (c) משה also wasn't aware of the הוראת שעה

דף קיט:

גמרא ואי ס"ד

1) הקדמה

- a) אין הבכור נוטל פי שנים בראוי כבמוחזק

2) גמרא

- a) ארץ ישראל in חפר in חלק of his father חלק בכורה had צלפחד

- b) כניסה לארץ before במדבר died חפר

- c) קשיא

- i) Presumably

(1) the חלק of חפר in ישראל only counted as ראוי when he died

- ii) so

(1) why did צלפחד have a בכורה חלק in the נכסים that were ראוי

(2) And

(a) since צלפחד didn't have this בכורה חלק

(b) How could בנות צלפחד inherit a חלק their father didn't have

d) תירוץ

- i) אמר רב יהודה אמר שמואל

(1) You're right

(2) צלפחד had a בכורה חלק only in מטלטלין that חפר owned מיתה בשעת

e) קשיא

- i) but a פסוק in יהושע teaches that בנות צלפחד also inherited the בכורה חלק that חפר had in ארץ ישראל

f) תירוץ

- i) אמר רבה

(1) That יהושע in פסוק

(a) By saying that בנות צלפחד took a בכורה חלק in ארץ ישראל

(b) מוחזקת אגב אורחא reflects that ארץ ישראל is considered

3) ברייתא

- a) משה רבינו was מסתפק if בנות צלפחד could inherit their father's בכורה חלק

4) גמרא

- a) קשיא

- i) For רבה

- (1) Once we know that ארץ ישראל is מוחזקת
- (2) On what was משה מסופק
- 5) מהרש"א
- a) קשיא
- i) Why do we understand the ספק of משה better for the שיטה of שמואל that ארץ ישראל isn't מוחזקת
- b) תירוץ
- i) For שמואל
- (1) We say that משה knew that ארץ ישראל counted as ראוי
- (2) And was מסופק whether בנות are יורשות the חלק בכורה of their father in מטלטלין
- ii) But for רבה
- (1) Although
- (a) the פסוק in יהושע teaches אגב אורחא that ארץ ישראל counts as מוחזקת
- (b) it isn't the purpose of the פסוק to teach us this מציאות
- (2) instead the purpose of the פסוק in יהושע
- (a) is to teach that בנות are יורשות their father's חלק בכורה
- (i) not only in מטלטלין but also in קרקע
- (b) and in this way to resolve the ספק of משה on whether they are יורש their father's חלק בכורה in קרקע
- (3) So we have this קשיא
- (a) Why should משה have been more מסתפק
- (i) on whether בנות are יורשות their father's חלק בכורה in קרקע that counts as מוחזקת
- (ii) than on whether they're יורשות חלק בכורה in מטלטלין